

OVERSÆTTELSE

Det Universelle Retfærdighedens Hus
Bahá'í Verdenscentret

April 2002

TIL VERDENS RELIGIØSE LEDERE

Den varige arv fra det tyvende århundrede er, at den tvang verdens folk til at begynde at se sig selv som medlemmer af én menneskeslægt og jorden som den slægts fælles hjemland. På trods af den fortsatte konflikt og vold, som formørker horisonten, viger fordomme, som engang syntes at være uløseligt forbundet med menneskets natur, overalt. Sammen med dem forsvinder barrierer, som længe opdelte menneskets familie i et Babel af usammenhængende identiteter af kulturel, etnisk og national oprindelse. At en så fundamental forandring kunne forekomme på så kort en periode – praktisk talt fra den ene dag til den anden i historisk tidsperspektiv – antyder hvor store mulighederne er for fremtiden.

Tragisk nok optræder organiseret religion, som netop eksisterer for at tjene broderskab og fred, alt for ofte som en af de største forhindringer på vejen. Et særligt smerteligt faktum, som kan anføres er, at organiseret religion længe har lånt deres troværdighed til fanatisme. Som det ledende råd for en af verdens religioner føler vi ansvar for at opmuntre til alvorlige overvejelser over den udfordring, som dette frembyder for religiøst lederskab. Både emnet og de omstændigheder, som det giver anledning til, kræver at vi taler åbent. Vi har tillid til, at den fælles tjeneste for det guddommelige vil sikre, at det, vi siger, vil blive modtaget i den samme ånd af god vilje, som det bliver fremsat.

Emnet kommer skarpt i fokus, når man overvejer, hvad der er opnået på andre områder. Bortset fra isolerede undtagelser blev kvinder i fortiden betragtet som mindreværdige skabninger, deres natur var omgærdet af overtro, de blev nægtet muligheden for at give udtryk for menneskeåndens potentialer og forvist til at tjene mændenes behov. Det er givet, at der er mange samfund, hvor sådanne forhold varer ved og endog bliver fanatisk forsvaret. På den globale diskurs' niveau har konceptet om lighed mellem kønnene, for alle praktiske formål, imidlertid nu opnået styrke som et universelt accepteret princip. Det nyder lige stor anseelse i såvel det meste af det akademiske samfund som i informationsmedierne. Så basalt har meningsskiftet været, at fortalere for den mandlige overhøjhed må søge støtte i periferien af den ansvarlige opinion.

Nationalismens betrængte bataljoner står over for en lignende skæbne. Med hver forbigående krise i verdens anliggender bliver det lettere for borgeren at skelne mellem fædrelandskærlighed, som beriger ens liv, og det at underkaste sig ophidset retorik der er beregnet på at fremprovokere had og frygt for andre. Selv hvor det er formålstjenligt at deltage i kendte nationalistiske ritualer, er den offentlige reaktion lige så ofte markeret ved følelser af forlegenhed, som ved stærke overbevisninger og klar entusiasme i tidligere tider. Effekten er blevet bestyrket gennem den omstrukturering som til stadighed finder sted i den internationale orden. Uanset hvilke mangler De forenede Nationers system i sin nuværende form måtte have, og uanset hvor handikappet det er i sin evne til at foretage en kollektiv militær aktion mod aggressioner, kan ingen tage fejl af det faktum, at absolut national suverænitet er en fetich, der er på vej til at blive udryddet.

Racemæssige og etniske fordomme har undergået en lignende summarisk behandling af historiske processer, der ikke har tålmodighed med sådanne ubegrundede påstande. Her er afvisning af fortiden blevet særligt afgørende. Racisme er nu belastet af sin forbindelse med det tyvende århundredes rædsler i en sådan grad, at den har fået karakter af åndelig sygdom. Medens racefordomme overlever som en social holdning i mange dele af verden – og som en skamplet i livet hos en betydelig del af menneskeheden – er de i princippet blevet så universelt fordømt, at ingen gruppe af mennesker mere sikkert kan tillade sig at identificere sig med dem.

Det er ikke således, at en mørk fortid er blevet slettet, og en ny verden af lys pludseligt er blevet født. Et stort antal mennesker fortsætter med at lide under effekten af indgroede fordomme om etnicitet, køn, nationer, kaster og klasser. Der er alle tegn på, at sådanne uretfærdigheder varer ved, da de institutioner og standarder, som menneskeheden udtænker, kun langsomt gives myndighed til at bygge en ny orden af relationer og give de undertrykte lindring. Pointen er derimod, at en tærskel er passeret, som der ikke er nogen troværdig mulighed for at gå tilbage over. Fundamentale principper er blevet identificeret, artikuleret, givet bred offentlig omtale og bliver efterhånden levendegjort ved institutioner, der er i stand til at pålægge offentligheden at følge dem. Uanset hvor meget kampen bliver trukket i langdrag og hvor smertefuld den end er, så hersker der ingen tvivl om, at resultatet vil revolutionere relationerne mellem alle mennesker på græsrodsniveau.

*

De fordomme, som ved det tyvende århundredes begyndelse, syntes mest sandsynligt at skulle bukke under for forandringens kræfter, var de religiøse. I vesten var den videnskabelige fremgang allerede gået hårdt ud over nogle af de centrale søjler i sekterisk eksklusivitet. I sammenhæng med den transformation som finder sted i menneskeslægtens opfattelse af sig selv, syntes den mest lovende religiøse udvikling at være den interreligiøse bevægelse. I 1893

overraskede the World's Columbian Exposition selv sine mest ambitiøse organisatorer ved at oprette det berømte "Religionernes Parlament", en vision om åndelig og moralsk konsensus, der fængslede offentlighedens fantasi på alle kontinenter og som magtede at overskygge selv de videnskabelige, teknologiske og kommercielle undere, som udstillingen fejrede.

Kort sagt syntes ældgamle mure at være faldet. For indflydelsesrige tænkere på det religiøse område var forsamlingen enestående, "uden sidestykke i verdens historie". Parlamentet havde, sagde dets fremstående hovedorganisator, "befriet verden fra bigotteri". Det blev tillidsfuldt forudsagt, at et fantasifuldt lederskab ville gribe muligheden og i jordens længe opdelt religiøse menigheder vække en broderskabets ånd, som kunne give det nødvendige moralske fundament for en ny verden præget af velstand og fremgang. Således opmuntret fik de interreligiøse bevægelser af enhver art rødder og blomstrede. En omfattende litteratur på mange sprog præsenterede for en stadig større offentlighed, troende såvel som ikke-troende, læresætningerne i alle større trosretninger, en interesse som blev videreført af radio, tv, film og sidenhen internettet. Højere uddannelsesinstitutioner igangsatte programmer for studier af sammenlignende religion. Ved afslutningen af århundredet blev interreligiøse andagter almindelige, hvilket havde været utænkeligt blot nogle få årtier tidligere.

Desværre er det klart, at disse initiativer savner både intellektuel sammenhæng og åndeligt engagement. I modsætning til de foreningsprocesser der er ved at transformere resten af menneskehedens indbyrdes forhold, er der fra den sekteriske tankegangs forskansede mønstre stædig modstand mod idéen om, at alle verdens store religioner er lige gyldige i natur og oprindelse. Fremgangen i racemæssig integration er en udvikling, der ikke blot er et udtryk for sentimentalitet eller strategi, men udspringer af anerkendelsen af, at jordens folk udgør én enkelt art, hvis mange variationer ikke i sig selv giver nogen fordel eller påtvinger menneskeslægtens individuelle medlemmer noget handicap. Ligeledes har kvindernes frigørelse medført viljen i både samfundets institutioner og i den folkelige opinion til at anerkende, at der ikke er nogen acceptable grunde – biologiske, sociale eller moralske – der retfærdiggør, at kvinder nægtes fuld ligestilling med mænd og piger lige uddannelsesmuligheder med drenge. Ej heller giver påskønnelsen af de bidrag, som nogle nationer giver til udformningen af en fremvoksende global civilisation støtte til den nedarvede illusion, at andre nationer har lidt eller intet at bidrage med til denne bestræbelse.

Så fundamental en nyorientering synes det religiøse lederskab for størstedelens vedkommende ikke at kunne foretage. Andre dele af samfundet byder implikationerne af menneskehedens enhed velkommen, ikke blot som det uundgåelige næste skridt i civilisationens udvikling, men som opfyldelsen af mindre identiteter af enhver art, som vores slægt bringer til dette kritiske tidspunkt af vor kollektive historie. Alligevel står størstedelen af organiseret

religion lammet ved tærskelen til fremtiden fanget i netop de dogmer og krav på privilegeret adgang til sandheden, som har været ansvarlige for at skabe nogle af de bitreste konflikter, som opdeler jordens indbyggere.

Konsekvenserne har været ødelæggende for menneskelig velfærd. Det er helt sikkert unødvendigt i detaljer at anføre de rædsler, der hjemsøger ulykkelige befolkninger i dag på grund af udbrud af den fanatisme, der bringer skam over religionens navn. Det er heller ikke et nyt fænomen. For at tage blot et af mange eksempler, så kostede religionskrigene i Europa i det sekstende århundrede livet for nogle og tredive procent af hele befolkningen på dette kontinent. Man må undre sig over, hvad der på lang sigt er blevet høsten af de frø, som blev plantet i den folkelige bevidsthed, af sekterisk dogmatismes blinde kræfter, der inspirerede til disse konflikter.

Til denne beretning må tilføjes et forræderi mod sindets liv, som mere end nogen anden faktor har berøvet religionen den evne, den ifølge sin natur besidder, til at spille en afgørende rolle i at forme verdens anliggender. Religiøse institutioner har været fastlåst i optagetheden af dagsordener, der spreder og ødelægger menneskets energi, og dermed har de alt for ofte været hovedaktørerne i at modvirke udforskning af virkeligheden og udøvelsen af de intellektuelle evner, der kendetegner menneskeheden. Fordømmelse af materialisme eller terrorisme har ingen rigtig betydning i forbindelse med håndtering af den nuværende moralske krise, hvis man ikke begynder at tage oprigtigt fat på den mangel på ansvarlighed, som har efterladt et stort antal troende udsatte og sårbare over for denne indflydelse.

Disse refleksioner, hvor smertefulde de end er, er ikke så meget en anklage mod organiseret religion som en påmindelse om den enestående magt, den repræsenterer. Som vi alle ved, når religion ind til motivationens rødder. Når den har været tro mod ånden og eksemplet hos de transcendent skikkelser, som gav verden sine store trossystemer, har den i hele befolkninger vakt evnen til at elske, at tilgive, at skabe, at vove stort, at overkomme fordomme, at ofre for det fælles bedste og at disciplinere de dyriske instinkters impulser. Der er ingen tvivl om, at den skelsættende kraft, der civiliserede den menneskelige natur, har været indflydelsen af den række af guddommelige manifestationer, som går helt tilbage til den skrevne histories dagry.

Denne samme kraft, der har arbejdet med så stor effekt i tidligere tider, forbliver et uudslætteligt træk ved menneskets bevidsthed. Imod alle odds og med meget lidt meningsfuld opmuntring, fortsætter den med at understøtte kampen for utallige millioners overlevelse og oprejser i alle lande helte og helgener, hvis liv er det mest overbevisende forsvar for de principper, der indeholdes i deres respektive trosretningers skrifter. Som civilisationens forløb viser, kan religionen også få stor indflydelse på strukturen i sociale forhold. Faktisk ville det være vanskeligt at tænke på noget fremskridt i civilisationen, der ikke fik sin moralske kraft fra denne stedsevarende kilde. Er det da

tænkeligt, at adgang til det kulminerende stadium i den årtusinder lange proces med organiseringen af jorden kan opnås i et åndeligt vakuum? Hvis de fordærvede ideologier, som blev sluppet løs i vor verden gennem det århundrede, der netop er afsluttet, ikke bidrog med andet, viste de endegyldigt, at behovet ikke kan opfyldes ved de alternativer, som det ligger i menneskets evne at skabe.

*

Hvad dette indebærer for i dag er opsummeret af Bahá'u'lláh i ord skrevet for mere end hundrede år siden og vidt udbredt i de mellemliggende årtier:

Der kan overhovedet ikke være nogen tvivl om, at verdens folk, uanset fra hvilken race eller religion, får deres inspiration fra én himmelsk kilde og er én Guds undersåtter. De forskelle, der er mellem de forordninger, de underkaster sig, bør tilskrives de varierende krav og fordringer i den tidsalder, de blev åbenbaret i. Alle blev de, med undtagelse af nogle få, som er resultatet af menneskeligt fordærv, forordnet af Gud og reflekterer Hans vilje og hensigt. Rejs jer væbnet med troens kraft og ødelæg jeres forfængelige forestillingers guder, som spreder uenighed iblandt jer. Klyng jer til det der samler jer og forener jer.

En sådan appel opfordrer ikke til at opgive troen på de fundamentale sandheder i nogen af verdens store trossystemer. Langt fra. Tro har sin egen bydende nødvendighed og er sin egen retfærdiggørelse. Hvad andre tror – eller ikke tror – kan ikke være nogen autoritet for den enkeltes samvittighed, hvis den skal være sit navn værd. Hvad ovennævnte utvetydigt opfordrer til er opgivelse af alle de fordringer om eksklusivitet og endelighed, som ved at sno deres rødder om åndens liv har været den største enkelte faktor i at kvæle impulserne til enhed og i at fremme had og vold.

Det er denne historiske udfordring, som vi tror, religiøse ledere må reagere på, hvis religiøst lederskab skal have nogen mening i det globale samfund, som er opstået af det tyvende århundredes omformende erfaringer. Det er tydeligt, at et voksende antal mennesker er begyndt at erkende, at den sandhed, der ligger til grund for alle religioner, i det væsentlige er den samme. Denne erkendelse rejser sig ikke fra en løsning af teologisk uenighed, men som en intuitiv bevidsthed født af den stadig udvidende erfaring fra andre og udfra en gryende accept af den menneskelige families enhed. Ud af forvirringen af religiøse doktriner, ritualer og lovsamlinger arvet fra svundne verdener, kommer en fornemmelse af, at åndeligt liv, ligesom den enhed der er åbenbar i forskellige nationaliteter, racer og kulturer, udgør én uindskrænket virkelighed, der er lige tilgængelig for enhver. For at denne diffuse og prøvende opfattelse skal kunne befæstes og effektivt bidrage til at bygge en fredelig verden, må den have helhjertet

bekræftelse fra dem, som brede lag af jordens befolkning, selv i denne sene time, ser efter ledelse hos.

Der er helt klart store forskelle blandt verdens store religiøse traditioner med hensyn til sociale forordninger og andagtsformer. Det kan næppe være anderledes med de tusinder af år, hvor rækken af åbenbaringer af det guddommelige har taget sig af de forskellige behov hos en civilisation, der til stadighed udfolder sig. Faktisk synes et naturligt træk ved de fleste store trosretningers skrifter på en eller anden måde at være et udtryk for princippet om religionens evolutionære karakter. Hvad der ikke kan retfærdiggøres moralsk, er at den kulturelle arv, der havde til formål at berige åndelige erfaringer, manipuleres som et middel til at vække fordomme og fremmedgørelse. Sjælens hovedopgave vil altid være at undersøge virkeligheden, at leve i overensstemmelse med sandheder, som den bliver overbevist om, og at give fuld respekt til de bestræbelser, som andre gør for det samme.

Der kan gøres indvendinger om, at hvis alle religioner skal anerkendes som lige guddommelige i oprindelse, vil virkningen blive at opmuntre, eller i det mindste lette, konverteringen af mange mennesker fra en religion til en anden. Om dette er sandt eller ikke er helt sikkert af perifer betydning, når det holdes op imod den mulighed, historien endelig har åbnet for dem, der er bevidste om en verden, der overgår denne jordiske – og imod det ansvar som denne bevidsthed pålægger. Hver af de store trosretninger kan fremlægge imponerende og troværdige vidnesbyrd om sin virkningsfulde næring af moralsk karakter. På samme måde kan ingen med overbevisning fremføre, at doktriner hæftet på ét særligt trossystem har været enten mere eller mindre produktive med hensyn til at generere bigotteri og overtro end de, der er hæftet på et andet. I en integrerende verden er det naturligt at reaktionsmønstre og tilhørsforhold vil gennemgå en fortsat proces af skift, og rollen for institutionerne, uanset hvilken slags, må helt sikkert være at overveje, hvordan denne udvikling kan styres på en måde, der fremmer enhed. Garantien for, at resultatet til slut vil være sundt – åndeligt, moralsk og socialt - ligger i den vedvarende tro hos de uhørte masser blandt jordens indbyggere på at universet ikke bliver regeret af menneskelige indfald, men af et elskende og aldrig svigtende Forsyn.

Samtidig med at de barrierer, der adskiller mennesker, smuldrer, er vor tidsalder vidne til opløsningen af den en gang så uovervindelige mur, som fortiden mente for altid ville adskille himlens liv fra jordens liv. Skrifterne i alle religioner har altid lært den troende at se tjeneste for andre, ikke blot som en moralsk pligt, men som en vej til sjælens egen adgang til Gud. I dag giver samfundets progressive restrukturering denne kendte læresætning nye dimensioner af mening. Efterhånden som det ældgamle løfte om en verden animeret af principper om retfærdighed får karakter af et realistisk mål, vil det at møde såvel sjælens som samfundets behov i stadig højere grad ses som gensidige aspekter af et modent åndeligt liv.

Hvis religiøst lederskab skal rejse sig og tage den udfordring op, som denne sidste opfattelse repræsenterer, må denne reaktion begynde med at anerkende, at religion og videnskab er to uundværlige videnssystemer, gennem hvilke bevidsthedens muligheder udvikler sig. Langt fra at være i konflikt med hinanden er disse fundamentale former for sindets udforskning af virkeligheden gensidigt afhængige og har været mest produktive i de sjældne men lykkelige perioder i historien, hvor deres komplementære karakter er blevet anerkendt, og de har været i stand til at arbejde sammen. Den indsigt og de færdigheder, som er frembragt af videnskabelig fremgang, må altid søge vejledningen i åndelig og moralsk forpligtelse for at sikre deres behørig anvendelse; religiøse overbevisninger, uanset hvor elskede de er, må villigt og taknemmeligt underkaste sig upartisk prøvning med videnskabelige metoder.

Endelig kommer vi til et spørgsmål, som vi nærmer os med en vis frygtsomhed, da det mere direkte berører samvittigheden. Blandt de mange fristelser, som verden frembyder, er den prøvelse, som ikke overraskende har optaget religiøse ledere, nemlig udøvelsen af magt i trosspørgsmål. Ingen, som har viet mange år til oprigtig meditation og studium af skrifterne fra den ene eller den anden af de store religioner, har brug for yderligere påmindelser om den ofte gentagne indlysende sandhed om magtens potentiale for korrupsion, og at dette potentiale øges, efterhånden som denne magt vokser. De uproklarede indre sejre, som i den henseende er vundet af utallige gejstlige i alle tidsaldrer, har uden tvivl været én af hovedkilderne til organiseret religions skabende styrke og må rangere som et af dens højeste udmærkelser. Når andre religiøse ledere har givet efter for fristende verdslig magt og privilegier, har dette i samme grad beredt en frugtbar grobund for kynisme, korrupsion og fortvivlelse blandt alle, som er vidne til det. Betydningen for religiøst lederskabs evne til at opfylde dets sociale ansvar på dette tidspunkt i historien behøver ingen uddybning.

*

Fordi religion er optaget af at forædle den menneskelige karakter og gøre forholdene menneskene imellem harmoniske, har den ned gennem historien tjent som den ultimative myndighed til at give livet mening. I enhver tidsalder har den dyrket det gode, irrettesat det forkerte og for alle, der var villige til at se, holdt en vision af muligheder op, som endnu ikke var realiseret. Fra religionens råd har den rationelle sjæl fået opmuntring til at overkomme de begrænsninger, som verden har sat, og til at realisere sig selv. Som navnet indebærer, har religion samtidig været den hovedkraft, som binder forskellige mennesker sammen i stadig større og mere komplicerede samfund, gennem hvilke de individuelle evner, der således bliver frigjort, kan finde udtryk. Den store fordel ved nutiden er det perspektiv, der gør det muligt for hele menneskeslægten at se denne civiliserende proces som et enkelt fænomen, vor verdens evigt gentagne møder med Guds verden.

Inspireret af dette perspektiv har bahá'í-samfundet været en energisk støtte af interreligiøse aktiviteter fra deres begyndelse. Udover de højt skattede forbindelser, som disse aktiviteter skaber, ser bahá'íerne i de forskellige religioners kamp for at komme hinanden nærmere en reaktion på den guddommelige vilje om en menneskeslægt, der er ved at gå ind i sin kollektive modenhed. Medlemmerne af vort samfund vil fortsætte med at hjælpe på enhver måde, vi kan. Vi skylder imidlertid vore partnere i denne fælles bestræbelse klart at udtale vor overbevisning om, at hvis den interreligiøse diskurs meningsfyldt skal bidrage til at hele de sygdomme, der plager en desperat menneskehed, skal vi nu ærligt og uden yderligere undvigelse forholde os til betydningen af den alt overskyggende sandhed, som fødte bevægelsen: at Gud er én, og at religionen, udover alle forskelle i kulturelt udtryk og menneskelig fortolkning, ligeledes er én.

Med hver dag der går vokser faren for, at den tiltagende ild af religiøse fordomme vil antænde en verdensomfattende brand, hvis konsekvenser er uoverskuelige. Denne fare kan regeringer ikke få bugt med uden hjælp. Vi må heller ikke føre os selv bag lyset og tro, at appeller om gensidig tolerance alene kan håbe på at udlette det fjendskab, der påberåber sig at besidde guddommelig godkendelse. Krisen kalder religiøst lederskab til et brud med fortiden ligeså afgørende, som dem der åbnede vej for samfundet til at tage fat på de ligeså fortærende fordomme om race, køn og nation. Kun i det at tjene menneskehedens velfærd kan man finde nogen som helst retfærdiggørelse i at øve indflydelse i samvittighedssager. Ved dette største vendepunkt i civilisationens historie kunne kravene om en sådan tjeneste ikke være mere klare. "Menneskehedens velfærd, dens fred og tryghed er alt sammen uopnåeligt", tilskynder Bahá'u'lláh, "medmindre og førend dens enhed er solidt etableret."

DET UNIVERSELLE RETFÆRDIGHEDENS HUS